

R A U J N H A R T

Muzej pozorišne umetnosti
SR Srbije
Beograd
decembar 1973.

Autor izložbe i kataloga:
Alojz Ujes

Povodom stogodišnjice rođenja čuvenog reditelja Maksa Rajnharta, čiji je rad i stvaralaštvo bilo usmeno ka traganju i iznalaženju novih umetničkih, pedagoških, tehničkih i organizacionih oblika pozorišne delatnosti, a rezultati imali značajno dejstvo na celokupno pozorišno biće ovog vremena, pa i na našu pozorišnu kulturu, Akademija za pozorište film radio i televiziju u Beogradu i Muzej za pozorišnu umetnost SR Srbije iz Beograda prihvatali su predlog Instituta za teatrologiju i Društva za izučavanje života i rada Maksa Rajnharta, iz Beča, odnosno Salzburga, da zajednički organizuju izložbu i simpozijum o stvaralaštvu Maksa Rajnharta i uticaju njegove prakse i teorije na našu pozorišnu kulturu.

**Život i rad Maksa Rajnharta i njegov uticaj
na našu pozorišnu kulturu**

RAJNHART

Maks Rajnhart sa Paulom
Veseli. Dogovor. Salcburški
festival 1933.

1873. 9. IX	Roden u Badenu kod Beča.
1890—1892	Prvo glumačko školovanje.
1892—1893	Prvi angažman u Neuen Volkstheater, Rudolfshajm.
1893	Prvi susret sa Oтом Bramom. Angažovan u Bratislavi.
1893—1894	Angažovan u Gradskom pozorištu u Salzburgu.
1894	Oto Bram ga angažuje za Deutsches Theater u Berlinu.
1894—1902	Glumac, kod Ota Brama, u Berlinu.
1899—1900	Turneje glumaca pod vođstvom Rajnharta (Beč, Pešta, Salzburg). Letnja
	1902
	1903

turneja pozorišta »Sezession« u Beču. Kabaretske priredbe malih scena »Die Brille« i »Schall und Rauch«. Rajnhartove grupe postaju pojam za manji organizacioni oblik umetničkog pozorišta.

Od scene »Schall und Rauch« nastaje »Kleines Theater«.

Rajnhart se odvaja od Brama i postaje direktor »Malog pozorišta« (Kleines Theater), a kasnije i »Neues Theater« (Novog pozorišta) na Schiffbauerdamnu.

Maks Rajnhart

RAJNHART

1903. 3. IV	Prvi put se predstavlja publici kao reditelj režirajući Meterlinkovo delo »Pelej i Melisanda«.	1922	oktobru odlazi za Austriju. Kalderon (Hofmanstal), »Das grosse Salzburger Welttheater«, Festival u Salzburgu.
1904—1906	Režira mnoga dela: »Elektra« Huga v. Hofmannsthala, Lesingovu »Minu od Barnhelma«, Šekspirova dela; »San letnje noći«, u raznim varijantama do 1936. godine.	1924	Preuzima Jozefšteter teatar u Beču i otvara ga predstavom Goldonijeve komedije »Sluga dvaju gospodara«.
1903 23. I	Premijera drame »Na dnu« Maksima Gorkog, igra se sa velikim uspehom. Preko 500 puta.	1927—1928	Gostuje sa svojim pozorištem u SAD: San letnje noći, Jederman, Spletka i ljubav, Periferija, Živi leš, Sluga dvaju gospodara.
1905—1906	Preuzima direkciju, zatim kupuje »Deutsches Theater«. Sa Šekspirovim »Mletačkim trgovcem« otvara ciklus režija i predstava Šekspirovih dela.	1929	Otvara u Beču Glumačku školu »Max Reinhardt Seminar« u Šenbrunu.
1906 IV	Gostovanje moskovskog Umetničkog pozorišta, sa Stanislavskim, u Deutsches Theatru.	1931	Postavlja Cukmajerovo delo »Kapetan iz Kepenika«.
8. XI	Sa Ibzenovim »Avetima« otvara novo-sagrađeno pozorište Kammerspiele.	1932	Povlači se u Italiju da bi izbegao fašistička šikaniranja. Iz Italije ide u SAD.
1909—1911	Češća gostovanje u »Kunstlertheater« u Minhenu.	1935	Film »San letnje noći«. Režira u Njujorku u Hollywood Theatre.
1909	Šekspirov »Hamlet« sa Moisije, zatim Bassermannom.	1937	Poslednja režija u Jozefšteter teatru u Beču, drama od Werfela »U jednoj noći« (In einer Nacht). Konačno odlazi u SAD. Radi na filmu.
1910 25. IX	Hoffmannsthal — »Kralj Edip« u Minhenu, u izložbenim prostorijama. Početak predstava u arenama. Režije u cirkusima: Cirkus Renz u Beču, Cirkus Schumann u Berlinu. Turneja po Rusiji: Petrograd, Moskva, Riga, Varšava, Kijev, Odesa.	1938	U Holivudu osniva Glumačku školu: Workshop.
1911	»Jedermann« u cirkusu Schumann u Berlinu, zatim slede režije istog dela u Beču, Njujorku, San Francisku.	1943	Umire u Njujorku 31. oktobra 1943.
1913	Režira Tolstojevo delo »Živi leš«, Deutsches Theater.		
1913—1914	Ponovo Šekspirov ciklus dela: San letnje noći, Mnogo vike ni oko šta, Hamlet, Mletački trgovac, Kralj Lir, Romeo i Julija, Henri IV, Otelo.		
1917	Reinhard Sorge »Prosjak« (Der Bettler), programska drama nemačkog ekspresionizma.		
1915—1918	Na tri godine otkupljuje pozorište »Volksbühne«.		
1919	Sa »Orestijom« otvara takozvano Grosses Schauspielhaus u Berlinu.		
1920	Za otvaranje Salcburškog festivala režira Hofmanstalovog »Jedermana«. U		

Tila Dirie (Durieux) kao Judita
u istoimenoj Hebelovoj drami
Berlin 1910.

Gertruda Ajzolt (Eysoldt) kao
Turandot. Berlin 1911.

Aleksandar Moisi kao prosjak
u »Salcburškom svetskom
pozorištu«, 1925.

Aleksandar Moisi, kao Iuda u
Šekspirovom »Kralju Liru«.

Truda Vesel kao Titahija i Luis
Rainer kao Oberon u
Šekspirovom »Snu letnje noći«,
1925.

Za vreme pauze.
Salcburški festival, 1927.

»San letnje noći« od
V. Šekspira. Završna scena.
Salcburški festival 1927.

1. Maks Rajhart (1873—1943), za vreme probe
2. Masovna scena sa Paulom Vegenerom kao Edipom. Kralj Edip, Cirkus Šuman. Režija M. Rajnhart 1910
4. Aleksandar Moisi kao Hamlet. Režija M. Rajnhart, Berlin 1909, Deutsches Theater
6. Tila Dirie (Durieux) kao Žena u drami K. Šenhera »Žena satana« (Weibsteufel). Režija M. Rajnhart. Berlin 1915, Kammerspiele
7. Albert Bassermann kao Lir. Režija M. Rajnhart, Berlin 1914, Deutsches Theater
8. »San letnje noći« V. Šekspira, završna scena. Salcburški festival. Režija M. Rajnhart, 1927
9. Skica Ernsta Šterna za Rolanovog »Dantona«. Režija M. Rajnhart, Berlin Grosses Schauspielhaus 1920
10. Elza Leman, kao majka Volfen u »Dabrovom krznu« G. Hauptmana. Režija M. Rajnhart, Berlin 1916
11. Herman Timig kao Griša, u komadu »Bitka za seržanta Grišu«. Režija M. Rajnhart, Berlin 1930
12. Sa probe Geteovog »Fausta«, Salcburški festival. Režija M. Rajnhart, Salzburg 1933
13. Aleksandar Moisi kao Prosjak u »Salcburškom velikom svetskom pozorištu«. Režija M. Rajnhart. Salzburg 1925
14. Aleksandar Moisi kao Čovek (Jedermann) u istoimenom delu H. Hofmanstala. Režija M. Rajnhart, Salzburg oko 1930
15. Truda Vesel kao Titanija i Luis Rainer kao Oberon u Šekspirovom »Snu letnje noći«. Režija M. Rajnhart. Beč — Theater in der Josefstadt, 1925
16. Helena Timig u komadu E. Burdea »Zarobljenica«. Režija M. Rajnhart, Beč—Theater in der Josefstadt, 1925
17. Maks Palenberg kao Trufaldino. Režija Maks Rajnhart, Salcburški festival, oko 1930
18. »Slepi miš«, scena bala. Režija Maks Rajnhart, Berlin 1927
19. Skica scene za delo »Putevi obećanja« (Wege der Verheissung) od Verfela, od Normana Bel Gedesa, Njujork 1937
20. Miku Runi kao Puk u filmu »San letnje noći«. Režija M. Rajnhart. Holivud 1935
21. »Mletački trgovac« V. Šekspira, u Veneciji. Memo Benasi kao Šajlok. Režija M. Rajnhart, Venecija 1934
22. Rajnhart i Paula Veseli, za vreme probe u Salzburgu, 1933
23. Helena Timig kao Lujza i Fric Kortner kao Vurm, u drami »Ljubav i spletka« od Šilera. Beč 1924
24. Gertruda Ajsołt (Eysoldt), kao Turandot. Režija M. Rajnhart, Berlin 1911
25. Aleksandar Moisi kao Kalaf, u lirskoj drami »Turandot« od Gocija, Šilerova prerada. Režija M. Rajnhart, Berlin 1911
26. Herman Timig kao Helrigel u drami »I, Pipa igra«. Režija M. Rajnhart, Berlin 1919
27. Paul Vegener kao Magbet. Režija M. Rajnhart, Berlin 1916
28. Maks Palenberg kao Mefisto. Režija Maks Rajnhart, Salzburg 1933
29. Herman Timig kao Demetrius i Hans Timig, kao Lisander u »Snu letnje noći«, u Salzburgu 1927
30. Scena iz komada »Sluga dvaju gospodara«, u režiji M. Rajnharta u njegovom pozorištu u Los Andelesu (Worshop), 1939
31. Scena iz Šekspirovog »Hamleta« (Mišolovka), sa A. Moisijem kao Hamletom i J. Tervin kao Ofelijom. Režija M. Rajnhart, Deutsches Theater, Berlin 1909
32. Aleksandar Moisi kao Hamlet. Režija M. Rajnharta, Berlin Deutsches Theater 19
33. Grupna scena glumaca sa M. Rajnhartom, pred premijeru »Uobraženog bolesnika« od Molijera. Salzburg 1923

Katalog

RAJNHART

33. Pogled iza scene, za vreme predstave »Čovek« (Jedermann) u Salzburgu 1927
34. Hugo Timig kao Miler i Helena Timig kao Lujza u Šilerovoј drami »Spletka i ljubav« u režiji M. Rajnharta, Beč Jozefsteter teatar
5. Tila Dirie (Durieux) kao Judita u istoimenoj Hebelovoј drami u režiji M. Rajnharta, Berlin Deutsches Theater 1910
35. Helena Timig kao Vera u Hofmanstalovom »Čoveku« (Jedermann). Režija M. Rajnhart, Salburški festival 1927—1937
36. Scena sa priprema predstave u Salzburgu, oko 1930
37. Scena iz »Čoveka« (Jedermann) pred katedralom u Salzburgu. Režija M. Rajnhart oko 1927
38. Paula Veseli i M. Rajnhart, razgovor u pauzi. Salzburg oko 1927
39. Elza Leman kao Gospoda Jon u Hauptmanovoj drami »Pacovi« (Die Ratten). Režija M. Rajnhart, Berlin, Volksbühne 1916
40. Maks Rajnhart za vreme probe, oko 1932
41. Helena i Herman Timig u Hofmanstalovoј drami Der Schwierige. Režija M. Rajnhart, Beč 1924
42. Rajnhartovo pozorište Grosses Schauspielhaus, posle adaptacije koju je izvršio H. Pelcig (Poelzig), Berlin 1919
43. Ernst Dojč kao St. Žist i Verner Kraus kao Robespjjer u drami Romena Rolana »Danton«. Režija M. Rajnhart, Berlin 1920
44. Ernst Dojč kao Mefisto u »Prafaustu«. Režija M. Rajnhart, Berlin 1920
45. Scenografija E. Šterna za Volmelerov »Mirakl«. Režija M. Rajnhart, London Olympia Hall 1911
46. Zgrada u Beču u kojoj je M. Rajnhart dobijao prve časove iz glume
51. Marija Vera kao Olivija u Šekspirovoj komediji »Kako vam drago.« Režija M. Rajnhart. Deutsches Theater, Berlin 1913
52. Prva moderno stilizovana scena, u duhu Rajnhartovih koncepcija, na zagrebačkoj pozornici (HNK), za Šekspirovog »Koriolana«, u režiji Ive Raića. Zagreb, HNK 1909
53. Scenografija za Šekspirovog »Koriolana« u režiji Ive Raića na sceni Hrvatskog narodnog kazališta (HNK) u Zagrebu, 1909. U duhu Rajnhartovih reformi scenskog prostora
54. Milutin Čekić (1882—1965), prvi školovani reditelj angažovan u Narodnom pozorištu u Beogradu (1911), zatim upravnik HNK u Zagrebu (1929—1933). Bio pod uticajem ideja i prakse Maksa Rajnharta
55. Mihailo Isailović (1870—1937), reditelj i glumac Narodnog pozorišta u Beogradu, prenosio iskušta stečena na nemačkim scenama.
56. Slavko Leitner-Jakšić (1902—1941), iz vremena školovanja u Glumačkoj školi Maksa Rajnharta u Berlinu 1923—1924
57. Ljubiša Jovanović (1908—1971), čuveni jugoslovenski glumac, iz vremena kada je boravio u Berlinu, žečeći da upozna stvaralaštvo Piskatora i Rajnharta
58. Sava Severova kao Beatrice u Goldonijevoj komediji »Sluga dvaju gospodara« u Narodnom pozorištu u Beogradu 1939. godine, u režiji Bojana Stupice. Ova slika služi samo kao mogućnost za podsećanje na njenu kreaciju Titanije u »Snu letnje noći« u režiji Slavka Leitnera-Jakšića u Osijeku (28. novembra 1933)
59. Plakat gostovanja bivše Rajnhartove trupe iz Jozefsteter teatra iz Beča u Beogradu sa predstavom »Dabrovo krvno« od Hauptmana (26. aprila 1927)
60. Plakat gostovanja Rajnhartove trupe iz Beča u Beogradu, sa predstavom »Pigmalion« od B. Šoa (27. aprila 1927)
61. Plakat gostovanja Rajnhartove trupe iz Beča, sa predstavom »Muzika« od Vedekinda, u novoj zgradji Narodnog pozorišta (14. maja 1927)
62. Nikola Popović (1907), glumac, reditelj, član Kazališta narodnog oslobođenja. Boravio u Berlinu radi proučavanja Piskatorovog i Rajnhartovog pozorišta. Postao filmski reditelj (prvi poleratni filmovi)
63. Josip Kulundžić (1899—1970), reditelj, pisac, pe-

Eksponati iz SFR Jugoslavije

47. Marija Vera kao Porcija u Šekspirovom »Mletačkom trgovcu«. Režija Maks Rajnhart, Berlin 1912
48. Ivo Raić, poznati zagrebački glumac i reditelj bio je glumac u Rajnhartovom Neues Theater u Berlinu (1901—1902), fotos iz perioda u Hamburgu (1905—1909)
49. Marija Vera kao Kasandra u Eshilovoј »Orestiji«. Režija M. Rajnhart, Berlin Deutsches Theater 1911
50. Marija Vera kao Gospoda Kapuleti, u Šekspirovom »Romeu i Juliji« u režiji M. Rajnharta. Berlin, Deutsches Theater 1912

- dagog. Odlazio na studijska putovanja, i prenasio evropske uticaje na naše scene, pored ostalih i Rajnhartov
65. Slavko Leitner-Jakšić kao Čovek (Jedermann) u istoimenoj Hofmanstalovoj drami u osječkom kazalištu (12. septembra 1936)
66. Slavko Leitner-Jakšić kao Hamlet u Narodnom kazalištu Novosadsko-Osiječkom (29. februara 1936)
67. Plakat za premijeru drame »San letnje noći« od Šekspira u Narodnom kazalištu Novosadsko-Osiječkom (28. novembra 1933)
68. Plakat za premijeru drame »Hamlet« od Šekspira u Narodnom kazalištu Novosadsko-Osiječkom (29. februara 1936)
69. Plakat za premijeru drame »Čovjek« (Jedermann) od Hofmanstala, u Narodnom kazalištu Novosadsko-Osiječkom (12. septembra 1936), pred crkvom u tvrđavi
71. Plakat za premijeru drame »Krug kredom« od Klabunda, u Narodnom kazalištu Novosadsko-Osiječkom (19. novembra 1936)
72. Fotografije (6) iz predstave »Krug kredom« od Klabunda, na sceni Narodnog kazališta Novosadsko-Osiječkog, u režiji Slavka Leitnera-Jakšića
70. Fotografije (5) sa premijere Hofmanstalove drame »Čovjek« (Jedermann) pred crkvom u Osječku, u režiji Slavka Leitnera-Jakšića (12. septembra 1936)
73. Fotosi plakata za premijeru Šilerove drame »Spletka i ljubav« u Narodnom pozorištu Dunavske banovine, u režiji Slavka Leitnera-Jakšića (12. decembra 1939)
74. Fotografija plakata za premijeru satire »Karijera Joška Pučika« od Ivana Stodole, u režiji Slavka Leitnera-Jakšića u Narodnom pozorištu Dunavske banovine (16. januara 1940)
75. Fotografija plakata za premijeru Šekspirove komedije »San letnje noći« na sceni Narodnog pozorišta Dunavske banovine u Novom Sadu, u režiji Slavka Leitnera-Jakšića (verovatno 21. februara 1940)
76. Fotografija plakata za premijeru Šurekovog komada »Ulični svirači«, na sceni Narodnog pozorišta Dunavske banovine u Novom Sadu, u režiji Slavka Leitnera-Jakšića (25. marta 1940)
77. Tehnički ansambl Narodnog pozorišta Dunavske banovine iz Novog Sada sa rediteljem Slavkom Leitnerom-Jakšićem, pred premijeru »San letnje noći« (verovatno 20. februara 1940)
64. Plakat gostovanja pozorišta Maksa Rajnharta iz Beča (Teater in der Jozefstat) u Beogradu sa predstavom »Nalivpero« (Die Füllfeder) od Lajdislava Fodora (5. oktobra 1930)
- Stručno veće Muzeja pozorišne umetnosti SR Srbije
Predsednik: dr Petar Volk, upravnik članovi:
Siniša Janić
Olga Milanović
Ksenija Orešković
Veroslava Petrović
Izdanje Muzeja pozorišne umetnosti SR Srbije
Realizacija: Studio Structure, Beograd
Design: Saveta i Slobodan Mašić
Lektor: prof. Slobodan Ristić
Tehnički urednik: Ratimir Radović
Štampa: Srboštampa, Beograd
Rešenjem broj 413-717/73-02 RSK SRS
oslobodeno poreza na promet
- Autor izložbe:
Alojz Ujes, docent Akademije za pozorište film radio i televiziju, Beograd
Konsultanti-savetnici:
Stanislav Bajić, prof. Akademije za pozorište film radio i televiziju, Beograd
Milenko Šerban, prof. i akad. slikar
Postavka izložbe:
Dragoslav Petrović, stručni saradnik muzeja
Fotografije jugoslovenskog dela izložbe:
prof. Branibor Debeljković
- Eksponati pozajmljeni ili presimljeni:
Beč, Institut za teatrologiju Bečkog univerziteta (pod brojem 1—46)
Beograd, Muzej pozorišne umetnosti SR Srbije
Beograd, Akademija za pozorište film radio i televiziju
Beograd, Ivo Jakšić, dramski umetnik. Privatna zbirka
Beograd, Milenko Šerban, prof. akademski slikar
Beograd, Milena Jovanović-Nikolić, privatna zbirka
Beograd, Alojz Ujes, privatna zbirka
Ljubljana, Akademija za gledališče film televizijo in radio, Centar za dokumentaciju
Novi Sad, Vojvodanski muzej — Pozorišno odeljenje
Osijek, Hrvatsko narodno kazalište. Arhiv HNK Osijek
Salzburg, Društvo za izučavanje života i rada Maksa Rajnharta
Sarajevo, Narodno pozorište
Sarajevo, Muzej književnosti, Pozorišno odeljenje
Zagreb, Institut za teatrologiju JAZU

